

Generell informasjon – Pakkeforløp for psykisk helse og rus

Pakkeforløp for psykisk helse og rus skal gi pasienter helhetlige og forutsigbare utrednings- og behandlingsforløp, uten unødig ventetid.

Alle tjenester i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) skal organiseres som pakkeforløp. Dette gjelder alle avdelinger/enheter i psykisk helsevern og TSB, også regionale og nasjonale enheter, og private aktører som har avtale med et regionalt helseforetak (RHF) eller HELFO.

Kan pasientene velge å motta helsehjelp uten å være i et pakkeforløp?

Pakkeforløp er ikke en behandlingsform, men en organisering av tjenestene som yter helsehjelp.

Helsetjenesten skal registrere opplysninger om tidsbruk og aktiviteter i det enkelte pasientforløpet. Formålet med registreringen er å følge med på om målene med pakkeforløpene oppnås. Opplysningene som registreres er direkte knyttet til ytelse av helsehjelp. Slike opplysninger kan registreres uten at pasienten samtykker til selve registreringen.

Forløpstider

Forløpstider er den maksimale tiden/antallet dager tjenesten anbefales å bruke på en utredning eller mellom evalueringer av behandlingen.

Forløpstider er innført for å unngå ubegrunnet ventetid på utredning og behandling.

Hva har forløpstidene å si for pasientenes juridiske rettigheter?

Pasient- og brukerrettighetsloven gir pasientene rett til oppstart av helsehjelp innen en individuelt fastsatt frist. Pakkeforløpene gir ikke pasientene nye rettigheter, men forløpstidene gir anbefalinger for hvor lang tid ulike faser i pasientforløpet bør ta.

Forløpstider eller frister i et pakkeforløp gir ikke pasientene rettigheter hvis disse fristene ikke overholdes. Brudd på forløpstider skal derfor heller ikke meldes til Helfo.

Hva kan pasienter gjøre hvis de må vente lenger enn pakkeforløpet sier?

Pasienter kan henvende seg til behandlingsstedet og spørre om årsak hvis de anbefalte tidene ikke følges.

Hvis behandlingsstedet ikke følger de anbefalte forløpstidene, bør pasienten få informasjon om bakgrunnen for at det går lengre tid. Årsak til at forløpstidene ikke følges, bør dokumenteres i pasientens journal.

Pasienter kan klage til Fylkesmannen hvis de mener de ikke får forsvarlig helsehjelp.

Hvilket pakkeforløp bør pasienten følge?

Henvisningen til spesialisthelsetjenesten sendes på vanlig måte. I kapittel Kartlegging og henvisning i det enkelte pakkeforløpet og i Norsk elektronisk legehåndbok (NEL) er det oversikt over hva som bør være med i en henvisning, hvilken kartlegging som bør gjennomføres og forventninger til dialog med pasient og pårørende. Spesialisthelsetjenesten vurderer ut fra henvisningen hvilket pakkeforløp pasienten bør inkluderes i.

- Voksne pasienter skal inkluderes i Pakkeforløp for utredning og behandling i psykisk helsevern, voksne, når ett eller flere tegn på alvorlig psykisk lidelse foreligger, med unntak av de pasientene som passer inn i et tilstandsspesifikt pakkeforløp
- Barn og unge skal inkluderes i Pakkeforløp for utredning og behandling i psykisk helsevern, barn og unge, når ett eller flere tegn på alvorlig psykisk lidelse foreligger, med unntak av de pasientene som passer inn i et tilstandsspesifikt pakkeforløp
- Pasienter med rusmiddelproblemer eller annen avhengighetsproblematikk inkluderes i Pakkeforløp for tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB).
- Ved samtidig alvorlig psykisk lidelse og rusmiddelproblematikk, skal pasienten inkluderes i Pakkeforløp for utredning og behandling i psykisk helsevern, voksne, se ROP-retningslinjen kapittel 8.8.4 og prioriteringsveileder for TSB.
- Ved mistanke om psykoseutvikling eller psykoselidelse hos barn, unge og voksne, skal pasienten inkluderes i Pakkeforløp ved mistanke om psykoseutvikling og psykoselidelser hos barn, unge og voksne.
- Ved mistanke om spiseforstyrrelser hos barn og unge (opp til 18 år), skal pasienten inkluderes i Pakkeforløp ved spiseforstyrrelser hos barn og unge.
- Ved mistanke om spiseforstyrrelser hos voksne skal pasienten inkluderes i Pakkeforløp for utredning og behandling i psykisk helsevern, voksne.
- Ved mistanke om tvangslidelse (OCD) hos barn, unge eller voksne, kan pasienten henvises til Pakkeforløp for utredning og behandling av tvangslidelse (OCD). Hvis det er mistanke om annen psykisk lidelse i tillegg, bør pasienten inkluderes i aktuelt pakkeforløp. Andre mulige tilstander kan bli vurdert før pasienten eventuelt viderehenvises til Pakkeforløp for utredning og behandling av tvangslidelse (OCD).

Pasienter i psykisk helsevern/TSB vil som hovedregel være i ett pakkeforløp for psykisk helse og rus. Et unntak er pasienter med behov for utredning og eller behandling for tvangslidelse (OCD). Pakkeforløp for utredning og behandling av tvangslidelse (OCD) kan gjennomføres parallelt med utredning og/eller behandling av annen psykisk lidelse eller rusmiddelproblem.

Uavhengig av pakkeforløp, har behandler ansvar for å konferere med annen nødvendig kompetanse ved behov. Pasienten kan eventuelt henvises til avgrenset behandling hos en annen behandler i psykisk helsevern eller TSB. Etter utredning kan det være aktuelt med henvisning til et annet pakkeforløp for behandling og oppfølging. Ved overføring til et annet pakkeforløp skal som hovedregel første pakkeforløp avsluttes.

Måling og evaluering

For å kunne følge med på om målene for pakkeforløpene for psykisk helse og rus oppnås, er det opprettet egne pakkeforløpskoder i Norsk pasientregister (NPR).

Basert på pakkeforløpskodene, er det utviklet relevante kvalitetsindikatorer. Indikatorene kan brukes til styringsinformasjon lokalt, regionalt og nasjonalt. Resultatene kan brukes for

sammenligning med tilsvarende enheter, og som utgangspunkt for lokalt kvalitetsforbedringsarbeid.

For mer informasjon om pakkeforløpskodene, se siste kapittel i pakkeforløpsbeskrivelsene.

Overgang fra barn til ungdom til voksen

Noen barn og unge vil ha behov for et behandlingstilbud over lengre tid og vil dermed gå fra psykisk helsevern for barn og unge (BUP) til psykisk helsevern for voksne (PHV). Overganger kan også omfatte ungdom som går fra rus- og avhengighetsbehandling i regi av barnevern eller fra BUP, til tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB).

Overgangen kan være en utfordring for både pasienter og familie. God planlegging og tilrettelegging av overgangen kan gi økt pasienttilfredshet, bedre etterlevelse og bedre sykdomsforståelse.

Noen sentrale punkter for en vellykket overgang vil være:

- Forberedelsene bør startes tidlig i forløpet.
- Det bør utarbeides en individuell overgangsplan, i samarbeid med ungdommen og familien og som involverer kommunehelsetjenesten der det er aktuelt.
- Det bør utpekes kontaktpersoner som er ansvarlige for overgangsplanen på både BUP og PHV, som har god kunnskap om unges utvikling og særlige behov.
- Det bør utarbeides en oppdatert oppsummering til ungdommen selv, mottakende avdeling og/eller primærhelsetjeneste.
- Det bør avklares hvem i ungdommens nettverk som kan være en støtte i overgangsfasen.
- Ungdommen bør ikke overføres til voksenavdeling før han/hun har den nødvendige kunnskap, kompetanse og egenomsorg til å kunne fungere der.
- Selve overgangen bør skje i en rolig fase av sykdommen.
- Det bør sørges for at ungdommen kjenner det nye stedet – gjennomfør eventuelt felles møter med behandlere fra BUP og PHV.

Se også

- [eksempel fra Helse Bergen på retningslinje for overføring av pasienter fra psykisk helsevern for barn og unge til psykisk helsevern for voksne \(PDF, helse-bergen.no\)](#)
- [10 råd fra Ungdomsrådet ved Nordlandssykehuset til helsepersonell \(PDF, nordlandssykehuset.no\)](#)

Måling og evaluering

For å kunne følge med på om helsetjenesten bidrar til at målene for pakkeforløpene for psykisk helse og rus oppnås, er det opprettet egne pakkeforløpskoder i Norsk pasientregister (NPR).

Basert på pakkeforløpskodene, er det utviklet relevante kvalitetsindikatorer. Indikatorene kan brukes til styringsinformasjon lokalt, regionalt og nasjonalt. Resultatene kan brukes for sammenligning med tilsvarende enheter, og som utgangspunkt for lokalt kvalitetsforbedringsarbeid.

For mer informasjon om pakkeforløpskodene, se siste kapittel i pakkeforløpsbeskrivelsene.